

STRUČNÝ SOUHRN

PLÁNU DÍLČÍHO POVODÍ MORAVY A PŘÍTOKŮ VÁHU 2021-2027

Tento stručný souhrn je komentovaným obsahem Plánu dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu (dále jen PDP Moravy) a slouží pro lepší orientaci v tak obsáhlém dokumentu, jakým je plán dílčího povodí. Oproti druhému PDP Moravy, který byl zpracovaný pro druhé plánovací období 2015-2021, došlo ke změně struktury a členění kapitol v tomto koncepčním dokumentu vodního hospodářství. Třetí plány dílčích povodí obsahují osm kapitol, které vždy obsahují část textovou a většina kapitol obsahuje i části tabulkové a mapové. Nejdůležitější součástí PDP Moravy jsou návrhy opatření (v kapitole VI.), které obsahují jednotlivé listy opatření k udržení nebo postupnému zlepšování současného stavu vod.

Úvodní kapitola

Kapitola objasňuje účel, historii, právní zakotvení a jednotlivé úrovně procesu plánování v oblasti vod. Hlavní jsou zde informace o aktualizaci plánů povodí, především o stavu zavádění opatření navržených v předchozím plánu povodí. Protože se jedná o třetí plánovací cyklus, jsou v textu popsány změny od schválení druhých plánů povodí, z nichž nejvýznamnější je aktualizace vymezení vodních útvarů povrchových vod - základních jednotek vodohospodářského plánování. V této kapitole lze najít informace o struktuře plánu, vysvětlení základních pojmů a zkratkách užívaných v dokumentu a seznam legislativních, mapových a dalších podkladů souvisejících s problematikou vodohospodářského plánování.

I. Charakteristiky dílčího povodí

Popisné údaje o dílčím povodí se dělí na charakteristiky všeobecné (kap. I.1.) a vodohospodářské (kap. I.2.).

Všeobecnými charakteristikami se rozumí vymezení dílčího povodí, základní popis klimatu, hydrologie vč. srážko-odtokových poměrů, vodní eroze a splaveninového režimu, dále geomorfologie, geologie, hydrogeologie, pedologie, lesních poměrů, demografických a socioekonomických údajů, hospodářských poměrů a využití území.

Vodohospodářské charakteristiky jsou popsány samostatně pro povrchové vody, podzemní vody a pro chráněné oblasti vázané na vodní prostředí, kterými se podle Rámcové směrnice o vodách rozumí:

- území vyhrazená pro odběr vody pro lidskou spotřebu,
- citlivé a zranitelné oblasti,
- povrchové vody využívané ke koupání,
- oblasti vymezené pro ochranu stanovišť a druhů vázaných na vodní prostředí.

U povrchových i podzemních vod je popsáno vymezení vodních útvarů a jejich typologie. Důležité je také vymezení silně ovlivněných útvarů povrchových vod, což jsou vodní útvary, které mají v důsledku lidské činnosti podstatně změněný charakter. Součástí kapitoly je rovněž popis vazeb mezi vodními útvary a chráněnými oblastmi vázanými na vodní prostředí.

II. Užívání vod a dopady lidské činnosti na stav vod

Užívání vod obecně představuje antropogenní faktor, jenž ovlivňuje stav vod, a to jak v množství, tak v kvalitě. V této kapitole je užívání vod hodnoceno zvlášť pro vody povrchové a zvlášť pro vody podzemní. Text kapitoly II.1.1 se zaměřuje na významná užívání vod, kterými jsou především bodové (vypouštění odpadních vod) a plošné zdroje znečištění vod, odběry vody, regulace odtoku vody, úpravy vodních toků a další užívání vod. U podzemních vod je mimo bodových a plošných zdrojů znečištění a odběrů vod popsáno umělé doplňování, využití území v infiltračních oblastech a další užívání podzemních vod. Bodovými zdroji znečištění podzemních vod se rozumí především kontaminovaná místa, tzv. staré ekologické zátěže (SEZ).

V jednotlivých podkapitolách jsou zhodnoceny významné vlivy lidské činnosti na vodu (II.1.2 - pro povrchové vody, II.2.2 a II.2.3. - pro podzemní vody), které mohou způsobovat nedosažení dobrého stavu vod. Na základě dat z uplynulého období a predikce vývoje do budoucna, jsou pro jednotlivá užívání vod naznačeny trendy vývoje do roku 2027 (II.1.3. - pro povrchové vody, II.2.4. - pro podzemní vody). Očekávané dopady dlouhodobých scénářů klimatické změny na stav a zdroje vody jsou zhodnoceny v podkapitolách II.1.4 - pro povrchové vody a II.2.5 - pro podzemní vody.

III. Monitoring a hodnocení stavu

V souladu s Rámcovou směrnicí byly sestaveny programy pro zjišťování a hodnocení stavu vod (programy monitoringu). Monitoring vod byl podle nich zahájen od konce roku 2006. V souladu s přílohou IV Rámcové směrnice byl současně vymezen registr chráněných oblastí s vazbou na vodní prostředí, jejichž stav má Česká republika rovněž povinnost sledovat. Oba tyto materiály - programy monitoringu i registr chráněných oblastí se pro každé plánovací období aktualizují.

Cílem kapitoly III je určit stav povrchových a podzemních vod a chráněných oblastí. Hodnocení stavu je vstupem do dalších kapitol plánu dílčího povodí, ve kterých se na základě hodnocení stavu stanovují cíle pro jednotlivé vodní útvary i chráněné oblasti a následně pak navrhuje opatření k dosažení dobrého stavu vod (vodních útvarů).

Stav je zjišťován na základě výsledků monitorovacích programů, které jsou popsány v kapitole III.1. Pro povrchové vody je popsán situační, provozní, případně průzkumný monitoring a monitoring kvantitativních složek. Pro podzemní vody kvantitativní monitoring a situační i provozní monitoring chemického stavu podzemních vod. Způsoby provádění monitoringu jednotlivých chráněných oblastí vázaných na vodní prostředí jsou náplní kapitoly III.1.3.

Postupy a výsledky hodnocení stavu vod jsou uvedeny v kapitole III.2. Požadavky na hodnocení stavu vod vychází z Rámcové směrnice. Celkové hodnocení u vodních útvarů povrchových vod se skládá z hodnocení chemického stavu a z hodnocení ekologického stavu (u silně ovlivněných vodních útvarů se místo něj hodnotí ekologický potenciál). Veškeré hodnocení probíhalo na základě přímého porovnání výsledků monitoringu s limitními hodnotami podle metodik schválených pro třetí plánovací období. Celkové hodnocení u vodních útvarů podzemních vod se skládá z hodnocení jejich stavu chemického a stavu kvantitativního. Také chráněné oblasti vázané na vodní prostředí jsou hodnoceny na základě příslušných schválených metodik.

V kapitole III.3. jsou souhrnně zhodnoceny dopady lidské činnosti (významných vlivů) na stav vodních útvarů. V kapitole III.4. je odhad stavu vodních útvarů k roku 2021. Snahou je zejména zohlednit efekt opatření realizovaných až po referenčním roce 2018. Toto posouzení je klíčové pro návrh opatření pro třetí plánovací cyklus, protože opatření se navrhuje především pro vodní útvary, které stanovených cílů v roce 2021 nedosáhnou. Odhady úrovně spolehlivosti a přesnosti výsledků hodnocení stavu vod jsou popsány v kapitole III.5.

IV. Cíle pro povrchové vody, podzemní vody a chráněné oblasti

Obecně je nutné definovat cíle, kterých je potřeba dosáhnout ke konci plánovacího období. V plánu dílčího povodí jsou definovány následující cíle:

A. pro povrchové vody:

- zamezení zhoršení stavu,
- dosažení dobrého stavu/potenciálu,
- snížení znečištění prioritními látkami a zastavení nebo postupné odstraňování emisí, vypouštění a úniků nebezpečných prioritních látek,

B. pro podzemní vody:

- zamezení nebo omezení vstupů nebezpečných a závadných látek,
- zamezení zhoršení stavu
- dosažení dobrého stavu
- odvrácení významných vzestupných trendů

C. pro chráněné oblasti

D. pro zlepšování vodních poměrů a ochranu ekologické stability

V části IV.2. je popsán návrh zvláštních a méně přísných cílů, tzv. výjimky. Ty byly stanovené na národní úrovni na základě definování „programu opatření“ a zhodnocení dosažení cílů k roku 2027.

V. Hydrologické extrémny

Plán dílčího povodí se zabývá také oběma hydrologickými extrémny, a to povodněmi i suchem, proto je tato kapitola rozdělena na část V.1. Povodně a část V.2. Sucho.

U povodní jsou popsány povodňové charakteristiky území, typy povodní a historické povodně. Následuje část věnovaná ochraně před povodněmi - popis systému ochrany, zhodnocení současného stavu a cíle ochrany před povodněmi. Prioritně ochranu před povodněmi řeší Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládnutí povodňových rizik ("povodňová směrnice"), která je zaměřena na nejvíce ohrožené lokality, tzv. oblasti s významným povodňovým rizikem (OsVPR). V části V.1.4. Přístup k řešení povodňové ochrany v oblastech s významným povodňovým

rizikem jsou stručně popsány - vymezení OsVPR a jejich analýzy - vymezení map povodňového nebezpečí a povodňových rizik.

Existuje ale potřeba řešit ochranu před povodněmi ve zbývajících částech dílčího povodí, a tomu je věnována část V.1.5. Přístup k řešení povodňové ochrany mimo oblasti s významným povodňovým rizikem. Fenoménu, který se s prohlubujícími dopady klimatické změny projevuje stále významněji, přívalovým povodním, se věnuje část V.1.6. Přívalové povodně.

Suchem se zabývá podkapitola V.2., kde jsou v úvodu popsány typy sucha a jeho příčiny. Dále jsou uvedena historická období sucha a jejich důsledky, nebezpečí výskytu období sucha a nedostatku vody, území ohrožená hydrologickým suchem a cíle pro snížení nepříznivých dopadů hydrologického sucha.

VI. Opatření k dosažení cílů

Hlavním nástrojem k dosažení cílů uvedených v plánech dílčích povodí jsou opatření potřebná k dosažení stanovených cílů, obecně k zajištění ochrany a udržitelného užívání vod v rámci dílčího povodí. Prostřednictvím opatření navržených v "programu opatření" a jejich zaváděním se usiluje o postupné dosažení dobrého stavu vod.

Navržená opatření jsou v plánech povodí uvedena prostřednictvím listů opatření a je možné je rozdělovat podle více kritérií. Základní členění opatření však je:

- podle zákona 254/2001 Sb., o vodách, se opatření rozdělují na - základní, doplňková a dodatečná,
- z hlediska praktického používání a přehlednosti se navržená opatření dělí podle typu listů opatření na:
 - konkrétní opatření - typ listu opatření A (navrhovaná pro konkrétní lokalitu a konkrétní vliv),
 - obecná, typ listu opatření B (navrhovaná na úrovni dílčího povodí),
 - obecná, typ listu opatření C (navrhovaná na celostátní úrovni).

V návrzích plánu dílčího povodí jsou obsaženy základní opatření typu A, B a z národních plánů povodí převzatá opatření typu C, která jsou tematicky zařazena do následujících kapitol:

VI.1.1. Opatření potřebná k provádění právních předpisů ES v oblasti ochrany vod

VI.1.2. Opatření k aplikaci principu „znečišťovatel platí“

VI.1.3. Opatření pro vody užívané nebo uvažované pro odběr vody pro lidskou spotřebu

VI.1.4. Opatření ke zlepšení jakosti vod využívaných ke koupání

VI.1.5. Opatření pro omezování odběrů a vzdouvání vod, včetně odůvodnění případných výjimek

VI.1.6. Opatření k regulaci umělých infiltrací nebo doplňování podzemních vod

VI.1.7. Opatření k zabránění a regulaci znečištění z bodových zdrojů

VI.1.8. Opatření k zabránění nebo regulaci znečištění z plošných zdrojů

VI.1.9. Opatření k zamezení přímému vypouštění do podzemních vod s uvedením případů povoleného vypouštění

VI.1.10. Opatření k omezování, případně zastavení vnosu nebezpečných a zvláště nebezpečných látek do vod

VI.1.11. Opatření k prevenci a snížení dopadů případů havarijního znečištění

VI.1.12. Opatření k zajištění odpovídajících hydromorfologických podmínek vodních útvarů, umožňujících dosažení dobrého ekologického stavu nebo dobrého ekologického potenciálu

VI.1.13. Opatření přijatá k zabránění vzrůstu znečištění mořských vod

VI.1.14. Opatření prováděná v souvislosti s přeshraničním znečištěním

VI.1.15. Opatření pro zlepšování vodních poměrů a pro ochranu ekologické stability krajiny

VI.1.16. Opatření pro hospodaření s vodami a udržitelné užívání vody a pro zajištění VH služeb

VI.1.17. Opatření ke snížení nepříznivých účinků povodní v oblastech s významným povodňovým rizikem (OsVPR)

VI.1.18. Opatření ke snížení nepříznivých účinků povodní mimo OsVPR

VI.1.19. Opatření ke snížení nepříznivých účinků sucha

Nejvíce konkrétních opatření typu A je navrženo pro řešení odvádění a čištění odpadních vod (kap. VI.1.7), dále opatření směřující ke zprůchodnění migračních překážek a k revitalizacím na vodních tocích (kap. VI.1.12), opatření k odstraňování vlivu kontaminovaných míst/starých ekologických zátěží (kap. VI.1.10) a opatření k ochraně před povodněmi (kap. VI.1.17 a VI.1.18).

VII. Ekonomické údaje

Důležitou součástí plánování v oblasti vod je znalost finančních výnosů z užívání vody, které jsou následně použity k úhradě nákladů na vodohospodářské služby. Součástí kapitoly je popis jednotlivých poplatků za užívání vod, kterými jsou:

- platby k úhradě správy vodních toků a správy povodí,
- poplatky za odebrané množství podzemní vody,
- poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových (z objemu vypouštěných odpadních vod),
- poplatky za znečištění vypouštěných odpadních vod,
- vodné a stočné za dodávku pitné vody a odvádění odpadních vod.

VIII. Doplnující údaje

V kapitole je možné najít seznam dalších podrobnějších programů a plánů s vodohospodářskou tematikou a jejich stručný popis. Dále jsou zde uvedena opatření uskutečněná k informování veřejnosti a pro zapojení veřejnosti do procesu tvorby plánů dílčích povodí. Kapitola obsahuje kompletní seznam pořizovatelů plánů dílčího povodí, kompetentních úřadů a příslušných správních úřadů a odborných subjektů podílejících se na procesu vodohospodářského plánování. Proces aktualizace plánu povodí provázela řada nejasností a nedostatek některých podkladových dat. Kapitola se proto zabývá i nejistotami a chybějícími daty, na jejichž zabezpečení se bude třeba soustředit v následujícím plánovacím období.

Příloha plánu dílčího povodí

Dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem

Dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem (DOsVPR) jsou dokumenty zpracované podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládnání povodňových rizik (tzv. Povodňová směrnice). Podle přílohy č. 3 vyhlášky č. 24/2011 Sb., o plánech povodí a plánech pro zvládnání povodňových rizik jsou přičleněny k příslušným plánům dílčích povodí.

Hlavním úkolem zavedení Povodňové směrnice a jejích dokumentů je omezit riziko nepříznivých účinků spojených s povodněmi, zejména na lidské zdraví a život, životní prostředí, kulturní dědictví, hospodářskou činnost a infrastrukturu. Pokud mají být protipovodňová opatření účinná, musí být koordinována v rámci celého dílčího povodí, případně i navazujících dílčích povodí.

Podle Povodňové směrnice jsou hlavními zpracovávanými dokumenty **plány pro zvládnání povodňových rizik (PpZPR)**, které se v ČR zpracovávají na národní úrovni pro části mezinárodních povodí (Labe, Dunaje a Odry) na území České republiky. Pro jejich sestavení byla provedena řada analytických prací na úrovni dílčích povodí, především:

- aktualizace předběžného vyhodnocení povodňových rizik – do 22. 11. 2017
- aktualizace map povodňového nebezpečí a map povodňových rizik - do 23. 12. 2019

Protože na úrovni dílčích povodí se nezpracovává odpovídající koncepční dokument podle Povodňové směrnice, bylo rozhodnuto dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem, které obsahují souhrn všech analytických prací a návrh opatření ke snížení povodňových rizik, připojit jako samostatné přílohy k příslušným plánům dílčích povodí.

Dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem z dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu byly použité jako podklad pro zpracování Plánu pro zvládnání povodňových rizik v povodí Dunaje.